

05 πολιτισμός/πρόσωπα

Κάτια Γέρου

«Πρέπει να σπάσουμε την “αποτρόπαιη σιωπή” μας»

τιομός; Είναι σίγουρα μνήμη, σύνδεση με όσα υπήρχαν πριν από εμάς, είναι το stop που κάνει ο άνθρωπος στην καθημερινότητα, προσπαθώντας να δώσει νόημα και σξιά στην άναρχη, οδυνηρή, μαστώμενη περιπέτεια της ζωής των λίγων δεικετιών που μας αναλογούν, ιτίζοντας ιτύρια και ναούς, γράφοντας στιχάκια, μυθιστορήματα ή φιλοσοφικά δοκίμια, γεννώντας μουσικές και εικόνες, χρεούντας και παιζόντας.

Μιλώντας, τελικά, για το δίκαιο και το άδικο, τον έρωτα και το θάνατο, την εξέγερση και την υποταγή. Υπενθυμίζοντας την αξία του να ζεις: να ζεις με ρίσκο και αξιοπρέπεια. Να ζεις μια ζωή κανονική που να σε αποζημιώνει για το αναπόφευκτο και οδυνηρό της τέλος, δηλαδή μια ζωή που κανείς να μην επιτρέπεται να σου την κλέψει, να τη διαστρέβλωσει ή να την ακυρώσει. Μ' αυτήν την έννοια ο πολιτισμός είναι ανάχωμα στις δυνάμεις του σκότους, της αδικίας και της εκμετάλλευσης και σαφώς ανθεί στα δύσκολα. Τα επόμενα χρόνια θα δύουμε καλλιτέχνες να ενώνουν τις δυνάμεις τους, να ρίχνουν τις τιμές των προϊόντων τους γιατί να μπορεί να έχει πρόσβαση ένα πλαστό κοινό, να μιλούν εμπνευσμένα για την κρίση αλλάζοντας και τη φόρμα και το περιεχόμενό τους, να μοιράζονται και τα έσοδά τους διά του όσα μέλη έχει η ομάδα, να οργάνωνται τη χώρα ταξιδεύοντάς απ' άκρη σε άκρη, μικρά «καραβάνια» αλληλεγγύης, εμπνευσης και τροφοδότησης του μυαλού.

Έτσι θέλω να επλίζω. Αν αυτό δεν συμβεί,

Θα είμαστε άξιοι της κακής μας τύχης.

Τι θα «σβήνατε» από τον πολιτιστικό χάρτη της Ελλάδας του σήμερα;

Θα επινυμόσνα ότι μην είχε καθιερωθεί ένα ορισμένο είδος σημάτων, που εδώ και πολλά χρόνια παρουσίαζε έναν τρόπο ζωής, συμπεριφόρας και σκέψης ανότητα, επιφανειού και βλακαδή, ο οποίος -με την τηλεοπτική «παντοδυναμία» όπως αποδεικνύεται, αλλιώς δεν εξηγείται- τελικά επιβάλλεται στη συνέδηση των θεατών. Το πώς μπορεί κάτι να είναι κακόγουνο και νο γοητεύει, δεν το καταλαβαίνω. Έχει να κάνει μάλλον με τη γένικότερη έλλειψη της παιδείας μας.

Πολιτική και πολιτισμός. Πού συναντιόνται;

Και οι δύο προσαπτίζουν τη ζωή. Εκεί συναντιούνται. Η πολιτική οργανώνει την καθημερινότητα μας ευνούμονης πολιτείας και σχεδιάζει το ασφαλές της μέλλον με φροντίδα για τα ευάλωτα μέλη της, δικαιούσνη, εργασία και παροχές για όλους.

Ο πολιτισμός τροφοδοτεί και εξελίσσει την ψυχική και πνευματική ζωή των ανθρώπων. Διάβασα τις προσλέπτες στην Αγγλία μαράστη του Μάρτιν Λούθερ Κιγκ: «Η γενιά μας θα πρέπει να απολογηθεί όχι τόσο για τις κακές πράξεις των αντίθετων, αλλά για την αποτρόπαιη σιωπή των φίλησυχων ανθρώπων». Αν θέλουμε να έχουμε την πολιτική και τον πολιτισμό όχι που μας αξίζει, όπως

συνήθως λέγεται, αλλά που σαφώς δικαιούμαστε, πρέπει να σπάσουμε την «αποτρόπαιη σιωπή» μας.

Θα είναι η ανεργία. Θα περνάμε, δυστυχώς, μεγάλα διαστήματα χωρίς να δουλεύουμε. Ήδη περνάμε.

Οι άνθρωποι του πνεύματος, της τέχνης και των γραμμάτων οφελούν να βγουν στην πρώτη γραμμή; Να πάρουν θέση μέσω της δουλειάς τους ή απλά με την έκφραση της γνώμης τους για το σημερινό κοινωνικό αναβρασμό;

Εχετε σκεφτεί στις οι άνθρωποι του πνεύματος, της τέχνης και των γραμμάτων, σε καιρούς «ειρήνης», απευθύνονται σ' ένα τεράστιο κοινό; Ή ας πάρουμε σε δέκα εκατομμύρια Έλληνες; Τα έργα μας είναι σαν «καραβάτια» στον οικειόν. Τα ρίχνεις στην αγορά, ευελπιστώντας να φτάσουν σε πολλά «λιμάνια». Πολλοί άνθρωποι να ακούσουν τα CDs μας, να δουν τις παραστάσεις και τις ταινίες μας, να διαβάσουν τα βιβλία μας.

Είναι διαφορετικό από ένα δάσκαλο που μπαίνει σε μια συγκεκριμένη τάξη ή από ένα γιατρό που ασχολείται με τους συγκεκριμένους ασθενείς του. Βεβαίως αυτό το τεράστιο κοινό μπορεί να αποδειχείται ελάχιστο. Εν δυνάμει όμως είναι μεγάλο. Πώς είναι δυνατόν λοιπόν αυτού οι άνθρωποι του πνεύματος, της τέχνης και των γραμμάτων, σε καιρούς «πολέμου» όπως ο σήμερα να μη μιλάνε; Για όλα αυτά που ταλανίζουν το δυνάμει μεγάλο τους κοινό; Το να πάρουν

λοιπόν θέση μέσω της δουλειάς τους είναι το προφανές. Όχι μόνον τώρα, ακόμη και επί εποχής της «κραταΐσις Ελλάδας των Ολυμπιακών Αγώνων» θα έπρεπε να «χαμέ πάρει θέση. Τέλος πάντων, ποτέ δεν είναι αργά. Για το δεύτερο σκέλος της ερώτησης, να μου επιτρέψετε μια διόρθωση. Νιώθω ότι εικόνες φτώχειας στο θέατρο έγιναν θαύματα. Η ιστορία του Θεάτρου Τέχνης είναι ένα παράδειγμα. Ακόμη και αν τα μέσα μας είναι περιορισμένα, ένα γερό κείμενο με δυνατές ερμηνείες μπορεί να υπερικαλύψει τα κενά. Αυτό που θα μας πλήξει σίγουρα, όλους τους ανθρώπους του θεάτρου τα επόμενα χρόνια,

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στην Χριστίνα Ανδρέου

Η περίφημη οικονομική κρίση «θήγε» τον πολιτισμό ή ο πολιτισμός ανθεί στα δύσκολα;

Σαφώς τον θήγει, όπως θήγει την Υγεία, την Παιδεία, τους μιαθούς, τις συντάξεις, το κοινωνικό ιράκος. Οπως θήγει το πώς ξυπνάς το πρώιμο και πώς πέφτεις στο κρεβάτι σου το βράδυ, την ψυχική σου διάθεση στη διάρκεια της μέρας, τα θύειρα που κάνεις για τη μία και μοναδική ζωή σου, τις σχέσεις σου με τους άλλους... Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι που να μη θίγεται από την ιρίση. Επομένως και ο πολιτισμός. Τα μουσεία χρειάζονται φύλακες για να λειτουργήσουν, οι τανίες χρήματα για να γίνουν, οι εκδόσεις, οι παραστάσεις το ίδιο. Ποιο ιδιωτικό ή ελάχιστα ή καθόλου επιχορηγούμενο θέατρο μπορεί να αντέξει μια πολυπρόσωπη παραγωγή σημεριά; Ποιο μπορεί δηλαδή να ανεβάσει Σαλέπη, Τσέχοφ ή τραγωδία εκτός από το Εθνικό Θέατρο; Κανένα. Και ο κατάλογος δεν έχει τελειωσμό.

Όμως, και στο δεύτερο σκέλος της ερώτησης σας, απαντώ πάλι: Ναι! Ο πολιτισμός σαφώς ανθεί στα δύσκολα. Μπαίνω στον πειρασμό να δώσω ένα πρόχειρο, απλούς, εμπαθή και φορτισμένο ορισμό του πολιτισμού: Τι είναι, αλήθεια, αυτός ο περιβότος πολι-

